

Mustasaaren ja Vöyrin perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Mustasaaren terveyskeskus

Oravaisten, Vöyrin ja Maksamaan terveyskeskus

MAKSUTTOMAT HOITOVÄLINEET JA -TARVIKKEET

OSA PERUSTERVEYDENHUOLTOON KUULUVAA AVOHOITOA JA KOTISAIRAANHOITOA

OHJEITA HOITOHENKILÖSTÖLLE

LAADITTU 19.5.2015

HYVÄKSYTTY HOIVALAUTAKUNNASSA 9.6.2015

SISÄLLYS

1 YLEISET LÄHTÖKOHDAT	3
2 YHTEISET PERIAATTEET	4
3 INKONTINENSSITARVIKKEET	5
3.1 MAKSUTTOMAN VAIPPAJAKELUN KRITEERIT	5
3.2 MUITA VIRTSAAMISINKONTINENSSIN HOITOTARVIKKEITA	5
4 ANAALI-INKONTINENSSITARVIKKEET	6
5 DIABETESHOIDON TARVIKKEET	6
5.1 INSULIINIRUISKUT JA INSULIINIKYNÄN NEULAT	6
5.2 INSULIINIKYNÄT	7
5.3. INSULIINIPUMPUN TARVIKKEET	7
5.4. LAPSIDIABEETIKKOJEN GLUKKOOSISENSORIT	7
6 HAAVANHOITOTARVIKKEET	8
7 HAPPIHOITOTARVIKKEET	8
8 KIVUNHOITOTARVIKKEET	9
9 INJEKTIOTARVIKKEET	9
10 LETKUT JA KATETRIT	9
11 DIALYYSITARVIKKEET	9
12 JAKELUTUOTTEISIIN KUULUMATTOMAT HOITOTARVIKKEET	9

LÄHTEET

LIITTEET

1. Maksutonta hoitotarvikejakelua koskevia lakeja, asetuksia ja asiakirjoja
2. Sairaanhoitotarvikkeiden jakelu (viranhaltijapäätös)
3. Inkontinenssin selvityslomake

1 YLEISET LÄHTÖKOHDAT

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 24. §:n mukaan kunnan tehtävänä on *järjestää* alueensa asukkaiden *sairaanhoitopalvelut*. Pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet merkitään aina asiakkaan hoitosuunnitelmaan. Kotisairaanhoidon osalta tästä säädetään terveydenhuoltolain 25. §:ssä. Sairauden hoitoon liittyvät hoitotarvikkeet ovat asiakkaalle maksuttomia (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992, 5. §). Terveyskeskusten hoitotarvikejakelua täsmennetään sosiaali- ja terveysministeriön terveyskeskusten hoitotarvikejakelua koskevassa ohjeessa (Kuntainfo 4/2013). Aiempi ohjeistus kunnissa maksutta jaettavista hoitovälineistä ja -tarvikkeista on vuodelta 1999 (94/59/98). Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö teki vuonna 2014 selvityksen hoitotarvikejakelusta. Kyselyllä pyrittiin selvittämään, toteutuuko yhdenvertainen kohtelu pitkäaikaissairaiden hoitotarvikejakelussa.

Kotisairaanhoido jakaa maksuttomia hoitovälineitä ja -tarvikkeita pitkäaikaissairaille kotisairaanhoidon osastonhoitajan tai diabetes- tai astmahoitajan päätöksellä. Potilaan omalääkäri vahvistaa viime kädessä, onko tarve ohjeistusta (liite) suurempi. Lisätarpeen tulee perustua lääkärin tekemään tutkimukseen ja siitä on oltava merkintä potilasasiakirjassa.

Hoitotarvikejakelu tapahtuu keskusvaraston tai avohoidon vastaavan hoitajan kautta. Inkontinenssitarvikkeiden osalta selvityksen tekee kotisairaanhoido tai kotihoito, ja kotisairaanhoidon vastaava hoitaja hyväksyy jakelun käyttäen lomaketta (liite 1).

Tavoitteena on parantaa potilaan/asiakkaan omahoidon edellytyksiä ja mahdollistaa asuminen kodinomaisissa olosuhteissa. Tarkoituksena on myös edistää pitkäaikaisen sairauden hoitoa. Toimintakyvyn ja elämänlaadun ylläpitäminen on kaikkien ihmisten oikeus.

2 YHTEISET PERIAATTEET

Perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella on sovittu seuraavista hoitotarvikkeiden ja välineiden jakeluperiaatteista:

- Selvitys perustuu AINA yksilölliseen hoitotarpeeseen.
- Inkontinenssin osalta hoitotarpeen selvitys tehdään siihen tarkoitettulle lomakkeelle (liite 1). Selvityksestä tulee käydä ilmi potilaan diagnoosi tai hoitajan PERUSTELU hoitotarvikkeiden myöntämiselle. Selvityksessä mainitaan myönnetyt tarvikkeet. Lomakkeessa on oltava selvityksen tehneen hoitajan allekirjoitus. Selvityksen tekemisestä tehdään merkintä asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan Abilitassa. Jos vaippojen kotiinkuljetuksesta on tehty sopimus, sekin merkitään Abilitaan. Kotisairaanhoido päivittää kerran vuodessa potilaan/asiakkaan käyttämiä hoitotarvikkeita, ja tarvittaessa tehdään lisäselvitys. Tarvittavien vaippojen tyypistä päättää kotisairaanhoido/kotihoito yhdessä asiakkaan kanssa. Jos asiakas saa vain kotihoitoa tai asuu palveluasunnossa, vaipat voidaan selvityksen jälkeen tilata suoraan asumisyksikköön tai kotiin selvityksen mukaisesti. Vastaava hoitaja päivittää hoitosuunnitelmaa kerran vuodessa, ja tiedot kirjataan Abilita-hoitokertomukseen.
- Hoitovälineet ja -tarvikkeet ovat maksuttomia. Omavastuuosuutta, välitysmaksua tai muita maksuja ei peritä.
- Maksuttomia hoitovälineitä ja -tarvikkeita luovutetaan asiakkaalle yleensä kolmen kuukauden tarve kerrallaan.
- Oikeus maksuttomiin hoitovälineisiin ja -tarvikkeisiin alkaa, kun tarve on pysyvä ja kestänyt vähintään kolme kuukautta.
- Päätös annetaan tiedoksi myös asiakkaalle.
- Hoitotarvikkeita jaetaan vain Mustasaaren ja Vöyrin perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen asukkaille. Ulkokuntalaisen tulee saada kotikunnaltaan maksusitoumus.
- Hoitotarvikkeet luovuttava hoitaja vastaa myös opastuksesta ja antaa ohjeita ja neuvoja niiden käytöstä.
- Kaikille tuotteille on vahvistettu enimmäismäärä. Jos potilaan/asiakkaan yksilöllinen tilanne edellyttää tuotetta, joka ei sisälly hoitotarvikkeiden selvitykseen tai ylittää siinä määrätyn enimmäismäärän, Abilita-hoitokertomukseen tehdään tästä erillinen merkintä. Esimerkiksi diabetestarvikkeiden osalta merkintä tehdään diabetesvälilehteen tai lisätietoihin.
- Lääkkeitä ja muita niihin verrattavia valmisteita ei jaeta.
- Potilas palauttaa käytetyt neulat, ruiskut ja muun vaarallisen jätteen apteekkiin.

3 INKONTINENSSITARVIKKEET

3.1 MAKSUTTOMAN VAIPPAJAKELUN KRITTEERIT

Maksuttomista inkontinenssitarvikkeista tehtyyn sopimukseen sisältyy usein sopimus kotiinkuljetuksesta.

Vaippoja jaetaan seuraaville potilasryhmille diagnoosista riippumatta:

- o vuodepotilaat
- o saattohoitopotilaat

Muut etusijalle asetettavat ryhmät:

- o muistisairaat (keskivaikea ja vaikea inkontinenssi)
- o pysyvä haitta aivohalvauksen jälkeen, esim. hemiplegia
- o säteilyvaurio
- o virtsatieleikkaus tai suolistoleikkaus
- o neurologiset sairaudet, esim. MS

län tuoma virtsan- ja ulosteenpidätyskyvyttömyys ei yksistään oikeuta maksuttomiin vaippoihin.

Annettavien vaippojen enimmäismäärä on 4 vaippaa/päivä. Ei kaksinkertaisia vaippoja. Poikkeuksena esim. mahatauti. Tena Pants -suojat eivät sisälly tavalliseen vaippaläheteeseen, mutta niitä voi saada esim. muistisairauteen, vammaisuuteen tai hemiplegiaan liittyvien erityistarpeiden yhteydessä.

Keskivaikean inkontinenssin määritelmä: 1,5 dl/kerta. Vaikeassa inkontinenssissa virtsaa karkaa myös levossa.

LAPSET: Vammaislain mukaan yli kolmevuotiaille lapsille myönnetään inkontinenssituotteita samoin periaattein kuin muille ja tässä ohjeessa vahvistetuin kriteerein.

Tarvitaan lastenlääkärin diagnoosi (esim. sairaus tai kehitysvamma).

Enintään viisi vaipanvaihtoa/vuorokausi.

Vuoteenkastelijat eivät ole oikeutettuja vaippoihin.

Vaippatilauksen hyväksyy neuvolaterveydenhoitaja.

3.2 MUITA VIRTSAAMISINKONTINENSSIN HOITOTARVIKKEITA

- kertakäyttöinen katetri 4–5 kpl/päivä
- kestopatetri
- kertakäyttöinen virtsapussi (tyhjennettävä) 1 kpl/viikko
- keräyspussien kiinnitysnauhat ja vyöt 2–3 kpl/vuosi

- ulkoiset virtsankeräysvälineet (urinaalikondomi, kertakäyttöinen) 1 kpl/vuorokausi
- katetrointimatkapakkaus
- narupussi
- kiinnitysnauha 1 kpl/vuosi

Kiinnitysnauhat ja vyöt kestävät useita pesuja.

4 ANAALI-INKONTINENSSTARVIKKEET

Edellyttää erikoissairaanhoidon lääkärin tutkimaa, todentamaa ja diagnosoimaa sairautta. Anaalitamponin käyttö aloitetaan aina erikoissairaanhoidossa.

- anaalitamponi 20 kpl/kk

5 DIABETESHOIDON TARVIKKEET

Diabeteksen hoidossa käytetään sairaanhoitopiirin kilpailuttamien toimittajien tuoteluettelon mukaisia tuotteita. Jos asiakkaan aiemmin käyttämää tuotetta ei löydy, hänelle toimitetaan lähinnä vastaavaa tuotetta.

5.1 INSULIINIRUISKUT JA INSULIINIKYNÄN NEULAT

Noudatetaan tuotteen valmistajan käyttöohjetta.

5.2 INSULIINIKYNÄT

Monikäyttöisiä insuliinikyniä annetaan 1 kpl kutakin pistettävää insuliinilaatua kohti. Normaalisessa käytössä rikkoutuneen insuliinikynän tilalle annetaan uusi. Jos kynässä on valmistusvika, huomioidaan takuu-aika. Jos insuliinikynä rikkoutuu tai katoaa huolimattomuuden takia, asiakas hankkii uuden kynän itse. Rikkoutunut/viallinen insuliinikynä jätetään siihen yksikköön, josta se on saatu. Matkoja varten ei anneta ylimääräisiä insuliinikyniä, varalle voidaan antaa kiinteäneulaisia kertakäyttöruiskuja (poikkeuksena ovat näkövammaiset).

5.3 INSULIINIPUMPUN TARVIKKEET

Erikoissairaanhoidon ohjeistus ja asenta asiakkaalle insuliinipumpun.

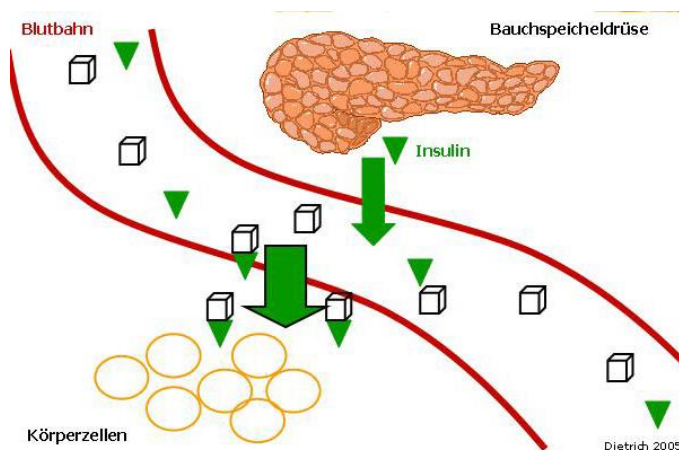
- katetri, 12 kpl/kk
- ruiskut, pumppukohtaiset, 15–20 kpl/kk
- patterit, pumppukohtaiset
- yhdistäjä 1–2 kpl/1–2 kk
- mäntä, 1 kpl/12 kk

Muita pumpputarvikkeita annetaan yksilöllisen harkinnan mukaan.

5.4

LAPSIDIABEETIKKOJEN GLUKOOSISENSORIT

- MiniLink-lähetin (toimintaikä 1–3 vuotta)
- lähettimen sensorit, 10–12 kpl/vuosi
- muut insuliinipotilaan tarvitsemat hoitovälineet hoitavan lääkärin potilaskohtaisen määräyksen mukaisesti

6 HAAVANHOITOTARVIKKEET

Lääkärin tai sairaanhoitajan arvioinnin perusteella jaetaan seuraavia haavanhoitotarvikkeita säännöllistä haavanhoitoa tarvitseville potilaille:

- taitokset
- siderulla
- teippi

Potilaan tulee olla hoitajan seurannassa haavanhoidon erityistarvikkeita kuten Sorbact, Polymem, Mepilex annettaessa. Lääkkeenomaiset haavanhoitotuotteet potilas ostaa itse. Myös sellaiset lääkkeenomaiset tuotteet kuten Normlgel, Betadine potilas hakee itse apteekista. Lääkemääräyksen edellyttämät tuotteet määrää lääkäri. Potilas hankkii itse sellaiset aineet kuten Prontosan, Aqua ja NaCl. Poikkeustapauksissa, kun haavaa ei voi suihkuttaa, ne annetaan potilaalle maksutta.

Haavanhoitotuotteiden osalta noudatetaan kolmen kuukauden omavastuu-aikaa. Jos haavanhoito ajankohtaistuu uudelleen, uutta omavastuu-aikaa ei sovelleta. Tilapäisiin leikkauksen jälkeisiin haavoihin tarvittavat hoitotarvikkeet potilas ostaa itse.

Diagnoosin perusteella hoidetaan seuraavat haavat ilman omavastuu-aikaa:

- laskimo- ja valtimoperäiset säärihaavat
- diabetekseen liittyvät haavat
- infektoituneet haavat
- painehaavat
- reumaattiset haavat
- syövän ja palovammojen jälkihoito
- nekroottiset haavat

7 HAPPIHOITOTARVIKKEET

Pysyvä happihoito aloitetaan erikoissairaanhoidossa. Sieltä lainataan happirikastin ja annetaan ohjeita happipullojen hankkimisesta. Potilas ostaa lääkehapen itse ja saa Kelalta peruslääkekorvauksen. Kelan korvausta varten tarvitaan lääkärintodistus.

- happiletku, 3–4 kpl/vuosi
- happiviikset ja -maskit tarpeen mukaan

8 KIVUNHOITOTARVIKKEET

- kipupumpun lääkeannostelua varten tarvittavat neulat ja ruiskut tarpeen mukaan

9 INJEKTIOTARVIKKEET

- im-injektioita varten (kroonisesti sairaille) annetaan ruiskuja, neuloja ja steriilejä taitoksia

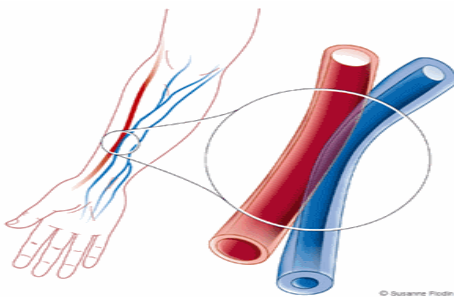
10 LETKUT JA KATETRIT

Yksilöllisen tarpeen ja ohjeen mukaan

- imukatetri
- vatsaletku
- ravinnonsiirtoletkut
- imulaitteen pussi
- peräsuoliputki

11 DIALYYSITARVIKKEET

Yksilöllisen tarpeen ja ohjeen mukaan.

12 JAKELUTUOTTEISIIN KUULUMATTOMAT HOITOTARVIKKEET

-
- Kaarimaljat
- Pesukintaat. Poikkeuksena ulosteinkontinenssi, MRSA ja saattohoito.

- Nenäliinat
- Suojakäsineet. Poikkeuksena ulosteinkontinenssi, MRSA, vammaiset. Henkilöstön suojakäsineet kustantaa työnantaja.
- Saniteettivaipat eli kroonikkovaipat. Poikkeuksena esim. saattohoito ja vammaiset. Haavojen siteitä vaihdettaessa voidaan käyttää pyyheliinoja.
- Vuoteen suojamuovi (suoja-alunen). Poikkeuksena esim. saattohoito ja vammaiset.
- Patjasuoja (vuoteensuoja). Poikkeuksena esim. saattohoito ja vammaiset.
- Poikkilakanat. Poikkeuksena esim. saattohoito, vammaiset ja vuodepotilaat. Silloin 4 kpl/viikko.
- Steriilit taitokset
- Käsidesinfektioaineet
- Ihodesinfektioaineet/pesulaput. Poikkeuksena saattohoito ja vuodepotilaat.
- Pesuvoide. Poikkeuksena saattohoito.
- Insuliinipumpun vyö ja kotelo (aloituspakkauksessa on yksi kumpaakin)
- Verensokerimittarin patterit
- Haavanhoitolevyt
- Keittosuolaliuos ja muut lääkeliuokset, esim. steriili vesi
- Puuteri
- Muoviset alusastiat ja virtsankeräyspullot
- Käytettyjen neulojen / vaarallisen jätteen astia
- Ruokalaput. Poikkeuksena vammaiset, vuodepotilaat, sokeat, vaikeaa muistisairautta tai Parkinsonin tautia sairastavat.
- Lääkedosetti. Potilas voi ostaa dosetin apteekista. Voidaan antaa lainaksi suuremmiksi pyhiksi hoitohenkilöstön käyntien määrän vähentämiseksi.
- Miesten tippasuoja
- Vanupuikot

LÄHTEET:

STM:n kysely maksuttomien hoitovälineiden ja -tarvikkeiden jakelusta kunnissa. Webropol-kysely 20.1.2014

STM:n raportteja ja muistioita 2014:28. Selvitys kuntien hoitotarvikejakelusta

Hoitotarvikkeiden myöntämiskriteerit. Ohjeita henkilöstölle. Kristiinankaupungin perusturvakeskus 20.2.2015

INKONTINENSSIN SELVITYSLOMAKE

Potilaan nimi	Päivämäärä	Täyttänyt				
		Kyllä	Ei			
Onko sinulla inkontinenssiongelmia eli tahatonta virtsankarkailua?		☐	☐			
Onko sinulla esiintynyt virtsankarkailua yli 3 kuukauden ajan?		☐	☐			
Onko lääkäri selvittänyt ongelmaasi? Jos kyllä, mikä on ongelmasi lääketieteellinen diagnoosi?		☐	☐			
Esiintyykö virtsankarkailua kun yskit tai aivastat?		☐	☐			
Karkaako sinulta virtsaa kun kävelet, istuudut tai nouset seisomaan?		☐	☐			
Esiintyykö virtsankarkailua levossa tai istuma-asennossa?		☐	☐			
Tuleeko virtsaamistarve äkillisesti ja onko tarve voimakas?		☐	☐			
Karkaako sinulta virtsaa äkillisen virtsaamispakon yhteydessä? Ehditkö silloin ajoissa wc:hen?		☐	☐			
Kuinka usein virtsankarkailua esiintyy?	silloin tällöin	☐	useita kertoja viikossa	☐	päivittäin	☐
Jos virtsankarkailua esiintyy päivittäin, kuinka monta kertaa päivässä?	1 kerran	☐	2–4 kertaa	☐	yli 4 kertaa	☐
Esiintyykö virtsankarkailua öisin?		Kyllä	☐	Ei	☐	
Paljonko virtsaa karkaa kerrallaan?	muutama tippa	☐	100–150 ml	☐	ei pidätyskykyä	☐
Minkälaista inkontinenssisuojaa käytät tällä hetkellä? Montako päivittäin?						
Onko sinulla usein virtsatietulehdus?			☐		☐	
Milloin virtsanäyte on otettu viimeksi?						

Kärsitkö kovasta vatsasta ja ummetuksesta?

Käytätkö lääkkeitä, jotka voivat vaikuttaa virtsaamiseen?

Esimerkiksi nesteensoistolääkkeitä, unilääkkeitä, psyykenlääkkeitä, verenpainelääkkeitä, hormoneja tai muita virtsarakon toimintaan vaikuttavia lääkkeitä (Detrusitol, Vesicare, Spasmolyt, Yentreve ja vastaavat).

Kerro, mitä lääkkeitä käytät.

Teetkö lantionpohjan lihasten harjoituksia?

Teetkö virtsarakon harjoituksia?

Vaikuttaako virtsankarkailu päivittäiseen elämääsi?